

04.06.2018

Asia/20

§ 406

Valtuutettu Seija Muurisen toivomusponsi toimialojen yhteistyön tehostamisesta nuorten seksuaalikasvatuksessa osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta

HEL 2018-000868 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi selvityksen kaupunginvaltuuston 17.1.2018 hyväksymän toivomusponnen (Seija Muurinen) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä tiedoksi muille valtuutetuille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet
Esitysteksti
Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Käsitellessään 17.1.2018 aloitetta alle 25-vuotiaiden nuorten maksuttoman ehkäisyn edistämisestä kaupunginvaltuusto hyväksyi samalla seuraavan toivomusponnen:

Hyväksyessään kaupunginhallituksen esityksen vastaukseksi Reetta Vanhasen ja 45 muun valtuutetun aloitteeseen alle 25-vuotiaiden nuorten maksuttoman ehkäisyn edistämisestä kaupunginvaltuusto edellyttää, että Helsingissä selvitetään mahdollisuutta tehostaa yhteistyötä toimialojen kesken nuorten seksuaalikasvatuksessa osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta (Seija Muurinen).

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava pöytäkirjan ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomuspöytäkirjan johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua pöytäkirjan hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen myös muille valtuutetuille.

Toivomuspöytäkirjan johdosta on saatu sosiaali- ja terveystieteiden, kasvatus- ja koulutuslautakunnan sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunnot. Kaupunkiympäristölautakunta ei antanut lausuntoa.

Seksuaalikasvatus on käsitteenä laaja-alainen. WHO:n seksuaalikasvatuksen standardeissa seksuaalikasvatus määritellään seuraavasti: Seksuaalikasvatus on seksuaalisuuden kognitiivisten, emotionaalisten, sosiaalisten, vuorovaikutteisten ja fyysisten näkökohtien oppimista. Seksuaalikasvatus alkaa varhaislapsuudesta ja jatkuu läpi nuoruuden ja aikuisuuden.

Seksuaalikasvatus voidaan jaotella kolmeen toteutustapaan, joita ovat seksuaalivaltuus, seksuaalivaltuus ja seksuaalivaltuus. Näiden lisäksi seksuaalikasvatukseen voidaan sisällyttää myös ohjaus, jolloin mukaan voidaan laajemmin ottaa esimerkiksi nuorisotiloissa tai harrastuspiireissä tapahtuva seksuaalikasvatus. Seksuaalikasvatus voi olla virallisen tahon järjestäjän toimintaa, epävirallista, kodin ja vanhempien toteuttamaa kasvatustyötä tai kolmannen sektorin järjestämää toimintaa. Ne täydentävät toisiaan, eivätkä ole toistensa vastakohtia.

Sosiaali- ja terveystieteiden perustehtävään kuuluu järjestää kuntalaisille terveysneuvontaa, joka sisältää seksuaaliterveyden. Alle kouluikäisen lapsen, oppilaan ja opiskelijan seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta sisältyy terveysneuvontaan ja terveystarkastukseen lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti.

Nuorten ehkäisyn käyttöön kuuluu aina seksuaalikasvatus ja -neuvonta sekä turvalliseen ja vastuulliseen seksikäyttäytymiseen ohjaaminen perustasolla terveysasemilla, äitiysneuvoloissa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä erityistasolla keskitetyssä ehkäisyneuvonnassa. Seksuaalivaltuuden tavoitteena on seksuaalisen hyvinvoinnin ja seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen; hedelmällisyyden ylläpitäminen, sukupuoliteitse tarttuvien tautien torjunta, ei-toivottujen raskauksien ehkäisy, seksuaaliterveyteen liittyvän tiedon jakaminen sekä seksuaalisen kaltoinkohtelun tunnistaminen ja puheeksiotto. Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut tulee olla suunnattuna tasa-arvoisesti kaikille nuorille riippumatta asiakkaan sukupuolesta tai sukupuolen ilmaisusta, kulttuuritaustasta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisestä taustasta tai kielestä, huomioiden jokaisen omat lähtökohdat ja toiveet.

Sosiaali- ja terveystoimi järjestää kesällä nuorille järjestöjen ja muiden yhteistyökumppanien kanssa erillisen tapahtuman, jonka yhtenä tavoitteena on tukea toimialojen seksuaalikasvatusta. Samaan ajankohtaan ajoitetaan myös erillinen kampanja nuorten maksuttoman ehkäisyn laajenemisesta.

Perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveyteen liittyvät asiat kuuluvat opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteisiin ja niitä käsitellään esimerkiksi terveystieto-oppiaineen tunneilla. Koulukohtaista, alueellista, kuntatasoista ja valtakunnallista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista saadaan kouluterveyskyselyllä, jota hyödynnetään toimialojen yhteistyössä.

Erityisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa nuorten seksuaalikäyttäytymiseen, sillä se tavoittaa lähes kaikki nuorten ikäluokat toiminnassaan. Esimerkiksi opiskeluterveydenhuollossa pilotoidaan keskitettyä ehkäisyneuvontapalvelua oppilaitosten loma-aikana, jolloin opiskelijoilla on mahdollisuus saada ehkäisyneuvontapalvelut myös oppilaitoksen toiminta-ajan ulkopuolella. Palvelu on suunnattu opiskeluterveydenhuollon palveluihin oikeutetuille opiskelijoille.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla erityisesti nuorille suunnatuissa kulttuuripalveluissa seksuaalisuus on tärkeä aihe, jota käsitellään ohjelmistojen, näyttelyjen, esitysten, kirjastopalvelujen, taidekasvatuksen ja muiden tapahtumien kautta. Liikunnan kehollisen ja fyysisen luonteen ansiosta organisoidut liikuntapalvelut tarjoavat hyvän ja myönteisen mahdollisuuden tutustua omaan kehoon.

Seksuaalikasvatuksen tehostamisesta on keskusteltu kaupungin LASU-kollegiossa sekä Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa (NOP). Kaupungin eri toimialojen yhteistyönä on tarkoitus tehostaa viestintää ja neuvontaa nuorten seksuaaliterveydestä ja seksitautien ehkäisystä. Yhteistyötä on tiivistetty myös kolmannen sektorin kanssa, jotta kaikki nuoret ovat tietoisia oikeudestaan maksuttomaan ehkäisyyn ja osaavat hakea palvelua.

Seksuaalisen kaltoinkohtelun, hyväksikäytön ja väkivallan puheeksi ottaminen ovat kaikkien toimialojen yhteisiä asioita. Jotta yhteistyötä nuorten seksuaalikasvatuksessa saadaan vahvistettua osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta, toimialojen yhteistä pitkäjänteistä suunnittelua tulee vahvistaa kuvaamalla toimialoille yhteiset keskeiset tavoitteet, jotka huomioidaan kunkin toimialan käyttösuunnitelmissa. Yhteisten tavoitteiden edistäminen ja vastuutahojen selkeä yhteen-

04.06.2018

Asia/20

sovittaminen on tärkeää myös kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Ponnen ehdottaja

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunginvaltuusto

Päätöshistoria

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 08.05.2018 § 100

HEL 2018-000868 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla pidetään nuorten seksuaalikasvatuksen tukemista tärkeänä kysymyksenä. Toimialan eri palveluissa lähestytään seksuaalikasvatusta monin eri tavoin. Ensimmäisessä halutaan tarjota jokaiselle kasvavalle lapselle ja nuorelle turvallinen harrastusympäristö, jossa jokaisen on hyvä olla sellaisena kun hän on – loukkamatta kenenkään muun vastaavaa olemista. Seksuaalikasvatus nähdään osaltaan myös seksuaalisen häirinnän torjuntana: nuorten kanssa toiminnassa on tärkeää, että huomioidaan, hyväksytään ja pidetään esillä esim. erilaisia sukupuolisia ja seksuaalisia identiteettejä. Tämä luo turvallista ja saavutettavaa harrastusympäristöä kaikille. Esimerkiksi Nuorisopalveluissa sateenkaareville nuorille toiminta ja oma Happi Pride-tila sekä Nuorten Pride ovat osa jokaiselle turvallisen tilan toteuttamista, samoin kuin toimialan mukanaolo Pride-viikon toteuttamisessa.

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki PL 1
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Kallion kirjaston Sateenkaari-hylly kiinnostaa nuoria laajasti. Sinne voi tehdä myös hankintaehdotuksia.

Seksuaalikasvatuksen kehittäminen niin toimialan omien palveluiden välillä kuin toimialojen kesken on keskeistä. Esitämme muutamia esimerkkejä palveluiden seksuaalikasvatusta tukevasta työstä ja yhteistyöstä toimialojen välillä sekä toiminnan kehittämisajatuksia:

Nuorisopalvelut

Nuorisopalveluissa nuorten seksuaalikasvatus nähdään tärkeänä osana aikuistumisen tukea. Seksuaalikasvatusta toteutetaan osana nuorisotyötä eri toiminnoissa ja toimipaikoissa, kuten nuorisotaloilla, nuorten erilaisten tarpeiden mukaan. Loisto Settlementti ry:n (entinen Kalliolan nuoret ry) kanssa toteutetaan mm. seksuaaliterveyteen liittyviä ryhmiä ja yksilöllistä tukea (mm. pop in -vastaanotot) Tyttöjen talolla ja Poikien talolla.

Kouluterveyskyselyssä nuorten kokema seksuaalinen häirintä on noussut viime vuosina voimakkaasti esiin. Yhtenä vastauksena tähän Nuorisopalvelut tekee Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja erityisesti peruskoulujen kanssa seksuaalikasvatusyhteistyötä. Nuorisopalveluissa on mm. kehitetty ajankohtaisena nuorten seksuaaliterveyttä tukevana työtapana ja osana ehkäisevää päihdetyötä 6.-luokkalaisille suunnattu Valintojen stoori -menetelmä. Seksuaalisuuskasvatus on liitetty menetelmän osaksi yhteistyössä Väestöliiton kanssa. Menetelmä tukee perusopetussuunnitelman mukaisesti tunnetaitoja, päihdekasvatusta ja seksuaalikasvatusta. Se myös vahvistaa nuorta ja luo suojaavia tekijöitä päihteiden käyttöä ja seksuaalista kaltoinkohtelua vastaan. Valintojen stoori -menetelmä perustuu vuorovaikutteisuuteen, sosiaaliseen vaikuttamiseen ja virittävän valistuksen teoriaan, jossa pyritään vaikuttamaan mielipideilmastoon kohderyhmän omien ajatusten ja oivallusten kautta. Valintojen stoorissa käytetään seksuaalikasvatuksesta tuttua termiä tunne- ja turvataidot: kuudesluokkalainen nuori saa tietoa ja oppii toimintatapoja erilaisiin tilanteisiin sekä oppii kuuntelemaan itseään ja asettamaan omat rajansa. Lisäksi nuori vertaisohjaaja saa taitoa ryhmän ohjaamiseen ja tietoa päihteistä sekä tunne- ja turvataidoista. Opettaja pystyy hyödyntämään menetelmää luokkansa tunnetaito- sekä päihde- ja seksuaalikasvatuksessa. Ohjaaja saa lisää osaamista sekä käyttöönsä työmenetelmän puheeksi ottoon tunteista, päihteistä ja seksuaalisuudesta nuorten kanssa. Vanhemmuutta tuetaan vanhempainilloissa em. teemoissa.

Keskimäärin Valintojen stoori tavoittaa Helsingissä vuosittain 4 300 oppilasta, 220 opettaja, 120 tukioppilasta, 180 ohjaajaa ja 120 vanhempainiltaan osallistunutta.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuri tarjoaa monipuolisen tavan lähestyä seksuaalisuutta niin nuorille kuin muillekin ihmisille. Ominaisluonteensa takia kulttuuri on kautta historian tarjonnut samastumiskohteita kuvatessaan monenlaista seksuaalisuutta. Se on omimmillaan kuvatessaan ja käsitellessään seksuaalisuuden herättämiä tunteita ja tuntemuksia. Kulttuuri antaa sytykkeitä keskustelulle oikeasta ja väärästä, hyvästä ja pahasta myös tällä elämänalueella.

Kulttuuripalveluiden ja erityisesti nuorille suunnatuissa palveluissa seksuaalisuus on yksi tärkeä aihe ja teema, jota käsitellään ohjelmistojen esim. näyttelyiden, esitysten, kirjastopalveluiden, taidekasvatuksen ja muiden tapahtumien kautta.

Esimerkkejä kulttuuripalveluiden seksuaalisuutta käsittelevistä palveluista nuorille:

Kirjasto

Seksuaalisuus on luonteensa puolesta aihe, jota moni nuori tutkii mielellään rauhassa ja yksin. Kirjat ja lehtiartikkelit antavat tähän mahdollisuuden. Kaunokirjallisuudella on muun taiteen tavoin erityisrooli: se laajentaa seksuaalisuuden kuvaa verrattuna varsinkin julkisuutta hallitsevaan varsin mekaaniseen kuvaan seksuaalisuudesta. Romaani, novelli, runo tai sarjakuva kertoo omin keinoin miltä kaikelta seksi voi tuntua, ja auttaa kuvaamiensa elämänkohtaloiden avulla ymmärtämään lukijan omaa uniikkia seksuaalisuutta. Kirjastoissa on myös seksuaalisuutta valottavaa tietokirjallisuutta. Kirjastoon valikoitu painettu aineisto on sisällöllisesti korkeatasoisempaa kuin vapaasti käytettävä verkkoaineisto, josta laadukkaan seksuaalisuutta käsittelevän faktan tai fiktion löytäminen on haastavaa. Kirjaston työhön kuuluu myös mediakasvatus, jota tehdään yhdessä koulujen kanssa. Mediataidot ovat olennaisia nimenomaan seksiä sisältävän aineiston arvioimisessa, yhtenä esimerkkinä tyyppillisten verkkosisältöjen kliseemäisten sukupuoliroolien tunnistaminen.

Pääkaupunkiseudun kirjastojen Helmet-tietokannasta löytyy haulla 'nuoret ja seksuaalisuus' kaunokirjallisuutta 118 viitettä, joista 32 lasten aineistoa. Tietokirjallisuudesta Helmet tarjoaa samoilla hakuelementeillä 133 viitettä, joista suurin osa suoraan nuorille tarkoitettuja tietokirjoja. Näistä 60 nimekettä on lasten aineistoa. Elokuva-aineisto vähenee kirjastoissa nopeasti, ja viitteitä samalla haulla kertyikin vain kahdeksan.

Helsingin kaupunginmuseo

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki PL 1
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

FI0680001200062637

Alv.nro

FI02012566

Helsexinki-näyttely (12.5.2017–28.1.2018) perustui Helsingissä asuvien tai työskentelevien ihmisten omakohtaisiin kokemuksiin seksuaalisuudesta, sukupuolesta ja seksistä. Tavoitteena oli antaa tilaa erityisesti niille, joiden ääni syystä tai toisesta jää usein kuulumattomiin. Näyttely antoi samastumismahdollisuuksia, vähensi ennakkoluuloja ja jakoi ajankohtaista tietoa seksuaalioikeuksista. Oheistapahtumia järjestettiin yhdessä yhteistyökumppanien (mm. Positiiviset ry, Sexpo-säätiö, Seta ry) kanssa lähes kolmekymmentä. Mittavin ohjelma oli neljän asiantuntijaorganisaation kanssa toteutettu Myytinmurtajat-hanke, jossa helsinkiläisille nuorille tarjottiin kuukauden ajan seksuaalikasvatusaiheisia työpajoja.

Yleiset kulttuuripalvelut

Yleisten kulttuuripalveluiden nuorille suunnatuissa palveluissa seksuaalisuutta käsitellään kulttuurikeskusten taideopetuksessa, esim. kulttuurikursseilla (sukupuolta, identiteettiä ja seksuaalisuutta käsittelevät kurssit), erilaisissa esityksissä, työpajoissa, näyttelyissä ja tapahtumissa (esim. Pride-viikon tapahtumat). Kultus.fi-verkkopalvelussa opettajat voivat hakea esim. hakusanan, ilmiön tai opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisesti oppimateriaaleja ja palveluita, joiden avulla käsitellä haluttua teemaa osana kouluopetusta. Annantalossa on kiinnitetty huomiota myös taideopettajien koulutukseen ja eri sukupuolten tasavertaiseen kohteluun sekä kaikin puolin turvallisen oppimis- ja harrastusympäristön tarjoamiseen kasvaville nuorille.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluissa seksuaalikasvatus on osa lasten ja nuorten liikuntakasvatustyön kokonaisuutta. Liikunnan kehollisen ja fyysisen luonteen ansiosta organisoidut liikuntapalvelut tarjoavat hyvän ja positiivisen mahdollisuuden omaan kehoon ja sen potentiaaliin tutustumiselle. Organisoiduissa liikuntaryhmissä painotetaan liikuntataitojen sekä oman kehon pätevyyden kokemusten mahdollistamista. Ryhmien suunnittelussa halutaan vahvistaa jokaisen lapsen ja nuoren autonomiaa sekä vaikutusmahdollisuuksia oman liikuntaryhmän toimintaan ja sisältöihin. Lisäksi halutaan edistää lasten ja nuorten sosiaalisen yhteenkuuluvuutta panostamalla turvallisen ja luottamukselliseksi koetun ilmapiirin syntymiseen.

Liikunnanohjauksessa huomiota kiinnitetään mm. sukupuolisensitiivisiin ja neutraaleihin toimintatapoihin. Aihe on ollut esillä liikunnanohjaajille toteutetussa koulutuksessa mm. otsikolla ”Tiedostavampaa pedagogiikkaa liikkasaleihin”. Vapaa-ajan liikuntaryhmiä tarjotaan tytöille ja pojille sekä yhteisesti että erikseen, jotta lapsi tai nuori voi itse valita itsellensä

mieluisimman ympäristön liikuntataitojen harjoittelulle kehityskaarensa eri vaiheissa. On järjestetty myös joitakin sukupuolisensitiivisiä ryhmiä.

Yhteistyön kehittäminen nuorten seksuaalikasvatuksessa toimialojen välillä

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kaikissa palveluissa pidetään tärkeänä, että yhteistyön tehostamista seksuaalikasvatuksessa jatketaan. Keskeisenä pidetään sitä, että nähdään kullekin toimialalle ja palvelulle ominaiset tavat tehdä nuorten seksuaalikasvatusta ja löydetään myös yhteisiä toimintatapoja vastata nuorten tarpeisiin, niin toimialan sisällä kuin yhdessä muiden toimialojen kanssa.

Yhteistyön tehostamisesta seksuaalikasvatuksessa toimialojen kesken on keskusteltu kaupungin LASU-kollegiossa sekä Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa (NOP) aiemmin. Nuorten seksuaaliterveyteen liittyviä teemoja ja palvelujen yhteensovittamista on tarpeen käsitellä edelleen esimerkiksi nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala ehdottaa näiden teemojen käsittelyä NOP-verkostossa.

Yhteistyössä Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa pidetään hyvänä ajatuksena erilaisten ohjeistusten (esim. kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen ja muut vastaavat opetussuunnitelmiin kuuluvat ohjeistukset) tekemistä yhteistyössä. Näin toiminnan periaatteiden yhteisyys vahvistuu ja niitä voidaan välittää myös kolmannen sektorin yhteistyökumppaneille.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Sini Perho, suunnittelija, puhelin: 310 71596
sini.perho(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 08.05.2018 § 130

HEL 2018-000868 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan, esittelijän muutetun ehdotuksen mukaisen, lausunnon valtuutettu Seija Muurisen toivomuspöytäkirjasta koskien toimialojen yhteistyön tehostamista nuorten seksuaalikasvatuksessa osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta:

”Kaupunginvaltuusto edellytti 17.1.2018 hyväksyessään Reetta Vanhasen ym. alle 25-vuotiaiden nuorten maksuttoman ehkäisyn edistämi-

seksi koskevan valtuustoaloitteen aloitevastauksen, että Helsingissä selvitetään mahdollisuutta tehostaa yhteistyötä toimialojen kesken nuorten seksuaalikasvatuksessa osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta.

Seksuaalikasvatus on käsitteenä laaja-alainen. WHO:n seksuaalikasvatuksen standardeissa seksuaalikasvatus määritellään seuraavasti: Seksuaalikasvatus on seksuaalisuuden kognitiivisten, emotionaalisten, sosiaalisten, vuorovaikutteisten ja fyysisten näkökohtien oppimista. Seksuaalikasvatus alkaa varhaislapsuudesta ja jatkuu läpi nuoruuden ja aikuisuuden.

Seksuaalikasvatus voidaan jaotella kolmeen toteutustapaan, joita ovat seksuaalineuvonta, seksuaalivalistus ja seksuaaliopetus. Näiden lisäksi seksuaalikasvatukseen voidaan sisällyttää myös ohjaus, jolloin mukaan voidaan laajemmin ottaa esimerkiksi nuorisotiloissa tai harrastuspiireissä tapahtuva seksuaalikasvatus. Seksuaalikasvatus voi olla virallisen tahon järjestäjän toimintaa, epävirallista, kodin ja vanhempien toteuttama kasvatustyötä tai kolmannen sektorin järjestämää toimintaa. Ne täydentävät toisiaan, eivätkä ole toistensa vastakohtia.

Sosiaali- ja terveystoimialan perustehtävään kuuluu järjestää kuntalaisille terveysneuvontaa, joka sisältää seksuaaliterveyden. Alle kouluikäisen lapsen, oppilaan ja opiskelijan seksuaalista kypsymistä ja kehitystä tukeva neuvonta on sisällytettävä terveysneuvontaan ja terveystarkastuksiin lapsen ja nuoren kehitysvaihetta vastaavasti (Terveystarkastuslain 1326/2010; Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011.)

Nuorten ehkäisyn käyttöön kuuluu aina seksuaalikasvatus ja -neuvonta sekä turvalliseen ja vastuulliseen seksikäyttäytymiseen ohjaaminen perustasolla terveysasemilla, äitiysneuvoloissa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä erityistasolla keskitetyssä ehkäisyneuvonnassa. Seksuaalineuvonnan tavoitteena on seksuaalisen hyvinvoinnin ja seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen; hedelmällisyyden ylläpitäminen, sukupuoliteitse tarttuvien tautien torjunta, ei-toivottujen raskauksien ehkäisy, seksuaaliterveyteen liittyvän tiedon jakaminen sekä seksuaalisen kaltoinkohtelun tunnistaminen ja puheeksiotto. Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut tulee olla suunnattuna tasa-arvoisesti kaikille nuorille riippumatta asiakkaan sukupuolesta tai sukupuolen ilmaisusta, kulttuuritaustasta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisestä taustasta tai kielestä, huomioiden jokaisen omat lähtökohdat ja toiveet.

Erityisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollolla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa nuorten seksuaalikäyttäytymiseen, sillä se tavoittaa lähes

kaikki nuorten ikäluokat toiminnassaan. Esimerkiksi opiskeluterveydenhuollossa pilotoidaan keskitettyä ehkäisyneuvontapalvelua oppilaitosten loma-aikana, jolloin opiskelijoilla on mahdollisuus saada ehkäisyneuvontapalvelut myös oppilaitoksen toiminta-ajan ulkopuolella. Palvelu on suunnattu opiskeluterveydenhuollon palveluihin oikeutetuille opiskelijoille.

Sosiaali- ja terveystoimi järjestää kesällä nuorille järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa erillisen tapahtuman, jonka yhtenä tavoitteena on tukea toimialojen seksuaalikasvatusta. Samaan ajankohtaan ajoitetaan myös erillinen kampanja nuorten maksuttoman ehkäisyn laajenemisesta.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että Helsingin eri toimialojen yhteistyönä tehostetaan viestintää ja neuvontaa nuorten seksuaaliterveydestä ja seksitautien ehkäisystä. Maksuttoman ehkäisyn laajennuttua on yhteistyötä tiivistetty, jotta kaikki nuoret ovat tietoisia oikeudestaan maksuttomaan ehkäisyyn ja osaavat palvelua hakea. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tehdään yhteistyötä eri palvelujen kesken oppilaitoksissa, aikuissosiaalityössä, jälkihuollossa sekä verkostoyhteistyönä kolmannen sektorin kanssa.

Seksuaalisen kaltoinkohtelun, hyväksikäytön ja väkivallan puheeksi ottaminen ovat kaikkien toimialojen yhteisiä asioita. Jotta yhteistyötä nuorten seksuaalikasvatuksessa saadaan vahvistettua osana laajempaa aikuistumisen tuen kokonaisuutta, tulee toimialojen yhteistä suunnittelua vahvistaa kuvaamalla toimialoille yhteiset, keskeiset tavoitteet valtuustokaudella, jotka huomioidaan kunkin toimialan käyttösuunnitelmassa. Yhteisten tavoitteiden edistämisen vastuutahot on määriteltävä selkeästi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Seksuaalikasvatus on seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämistä. Seksuaali- ja lisääntymisterveys on tärkeä osa ihmisen yleistä hyvinvointia. Seksuaalikasvatuksen keinoin voidaan ehkäistä seksuaaliseen käyttäytymiseen liittyviä riskejä ja tehdä myös korjaavaa työtä.

Seksuaalikasvatusta tehostamalla yhteistyössä eri toimialojen kanssa lisätään seksuaali- ja lisääntymisterveyden tietämystä ja edistetään väestön terveyttä ja hyvinvointia laaja-alaisesti.”

Käsittely

08.05.2018 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä Juha Jolkkonen muutti esitystään seuraavalla tavalla:

04.06.2018

Asia/20

Lausunnon viidennen kappaleen ensimmäinen virke ("Nuorten, niin naisten kuin miesten,...") korvattiin virkkeellä: "Nuorten ehkäisyn käyttöön kuuluu aina seksuaalikasvatus ja -neuvonta sekä turvalliseen ja vastuulliseen seksikäyttäytymiseen ohjaaminen perustasolla terveystieteillä, äitiysneuvoloissa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä erityistasolla keskitetyssä ehkäisyneuvonnassa." Lisäksi saman kappaleen viimeinen virke korvattiin virkkeellä: "Seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelut tulee olla suunnattuna tasa-arvoisesti kaikille nuorille riippumatta asiakkaan sukupuolesta tai sukupuolen ilmaisusta, kulttuuritaustasta, seksuaalisesta suuntautumisesta, etnisestä taustasta tai kielestä, huomioiden jokaisen omat lähtökohdat ja toiveet."

Tämän lisäksi lisättiin lausunnon viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia loppuun: "Yhteisten tavoitteiden edistämisen vastuutahot on määriteltävä selkeästi."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Mervi Korpela, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 42683
mervi.korpela(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 08.05.2018 § 92

HEL 2018-000868 T 00 00 03

Esitys

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta kannattaa aloitteessa esitettyä yhteistyön tehostamista toimialojen kesken nuorten seksuaalikasvatuksessa. Perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa seksuaalikasvatus ja seksuaaliterveyteen liittyvät asiat ovat osa opetussuunnitelmia ja tutkintojen perusteita ja niitä käsitellään esimerkiksi terveystieto-oppiaineen tunneilla. Lisäksi oppilas- ja opiskelijahuollon yhtenä tarkoituksena on edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä. Näihin kaikkiin kokonaisuuksiin kuuluvat seksuaalikasvatukseen ja aikuistumiseen liittyvät teemat. Seksuaalikasvatus alkaa varhaislapsuudesta ja jatkuu läpi nuoruuden ja aikuisuuden.

Erityisesti koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajilla, oppilas- ja opiskelijahuollon kuraattoreilla ja psykologeilla, mutta myös opettajilla on hyvät mahdollisuudet edistää seksuaalikasvatusta, sillä heidän

avullaan tavoitetaan lähes kaikki lapset ja nuoret. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on sitoutunut koko kaupunki oppimisympäristönä -periaatteeseen, mikä tarkoittaa kaupungin muiden toimialojen sekä kolmannen sektorin palvelujen hyödyntämistä opetuksen järjestämisessä. Tämän lisäksi koulujen opiskeluhuoltoryhmät ja opettajat suunnittelevat ja toteuttavat seksuaalikasvatusta yhdessä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Toimialojen yhteistyöllä tehostetaan tällä hetkellä viestintää ja neuvontaa nuorten seksuaaliterveydestä ja seksitautien ehkäisystä. Erilaisten ohjeistusten (esim. kiusaamisen ja häirinnän ehkäiseminen ja muut vastaavat opetussuunnitelmiin kuuluvat ohjeistukset) tekemistä toimialojen yhteistyönä pidetään kannatettavana. Näin kaupungin toimintatavat yhtenäistyvät ja niitä voidaan välittää myös kolmannen sektorin yhteistyökumppaneille.

Maksuttoman ehkäisyn laajennuksen myötä on lähdetty hakemaan laajaa yhteistyötä, jonka tavoitteena on, että kaikki nuoret ovat tietoisia oikeudestaan maksuttomaan ehkäisyyn ja osaavat tämän palvelun hakea. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tehdään yhteistyötä eri palvelujen kesken oppilaitoksissa, aikuissosiaalityössä, jälkihuollossa sekä verkostoyhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Kulttuuripalveluilla on seksuaalikasvatukseen liittyen esim. näyttelyitä, esityksiä, kirjastopalveluita, taidekasvatusta sekä tapahtumia, joita koulut ja oppilaitokset aktiivisesti hyödyntävät.

Hyvää yhteistyötä on nuorisopalveluiden ja peruskoulujen kanssa toteutettava Valintojen stoori. Menetelmä on kehitetty nuorisopalveluissa nuorten seksuaaliterveyttä tukevana työtapana ja osana ehkäisevää päihdetyötä 6.-luokkalaisille. Valintojen stoorissa kuudesluokkalainen nuori saa tietoa ja oppii toimintatapoja erilaisiin tilanteisiin sekä oppii kuuntelemaan itseään ja asettamaan omat rajansa. Opettaja pystyy hyödyntämään menetelmää liittyen tunnetaitoihin sekä päihde- ja seksuaalikasvatukseen. Menetelmä tukee opetussuunnitelman tavoitteita tunnetaitojen, päihdekasvatuksen ja seksuaalikasvatuksen osalta ja vahvistaa ja luo suojaavia tekijöitä nuorelle päihteiden käytön ja seksuaalisen kaltoinkohtelun suhteen. Keskimäärin Valintojen stoori tavoittaa Helsingissä vuosittain 4300 oppilasta, 220 opettaja, 120 tukioppilasta, 180 ohjaajaa ja 120 vanhempainiltaan osallistunutta.

Toimialojen yhteistyössä on hyödynnetty myös kouluterveyskyselyä, jolla saadaan koulukohtaista, alueellista, kuntatasoista ja valtakunnallista tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Yhteistyön tehostamisesta seksuaalikasvatuksessa toimialojen kesken on keskusteltu kaupungin LASU-kollegiossa sekä Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa (NOP).

Toimialojen välisessä yhteistyössä kumppaneina ovat monet kolmannen sektorin toimijat kuten Tyttöjen ja Poikien talo sekä Silmu-tukea nuoreen vanhemmuuteen -hanke.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta toteaa, että seksuaalisen häirinnän, hyväksikäytön ja väkivallan ennaltaehkäiseminen ja näihin asioihin puuttuminen ovat kaikkien lasten ja nuorten kanssa toimivien yhteisiä asioita. Toimialojen yhteistä suunnittelua tulee vahvistaa valtuustokauden aikana kuvaamalla toimialoille yhteiset, keskeiset strategiset hankkeet ja tavoitteet, jotka huomioidaan kunkin toimialan toimintasuunnitelmassa.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Crister Nyberg, opiskelijahuollon päällikkö, puhelin: 310 86659
crister.nyberg(a)hel.fi